

Far urden cun mitus e paraulas

Publicaziun trilingua davart l'educaziun bi- e plurilingua

■ **(anr/fa) Fin trais quarts da l'umanitad èn bi- u plurilings. Tuttina temanblers geniturs ch'ìls uffants sajan surdumandads cun emprender duas linguas.** «Sco sch'i sa chapiss da sez, partan blers monolings da l'idea ch'els represchentian ina clera maiortad da l'umanitad», ha ditg il didacticier da linguatg *Werner Carigiet* venderdi a Cuir cun preschentar a la pressa la nova publicaziun ch'el ha scrit ensemen cun ses collega *Rico Cathomas*. Ch'ìls monolings presupponian pia ch'ìls umans che discurren be ina lingua furmian la regla e che quels che discurren duas u pliras lingias represchentian cleramain l'excepziun, ha'l cuntinuà. En vardad èsi gist l'incuntrari: «Tut tenor funtauna munta il dumber dals bilings sin il mund a radund 60 fin 75 pertschient», ha infurmà Carigiet, «e schizunt la mesadad da tut ils pledaders da l'anglais, dals quals ins supponiss atgnamain ch'els n'hajan insumma nagin basegn da s'occupar d'autras linguas, discurren almain duas linguas a moda currenta.»

Avantatgs socials ed economic da la plurilinguitad

Sco che ha declarà Rico Cathomas vegniva taxada la diversitad linguistica adina puspè sco problem social: «Pensain be a la legenda davart la tur da Babel, nua che la plurilinguitad e la confusiun linguistica che dueva resultar da quella, vegnivan schizunt consideradas sco chasti da Dieu.» Ch'ozendi sajan ins dentant da l'avis che la bi- e la plurilinguitad portia, anzi, blers avantatgs socials ed er gronds avantatgs economic, ha'l punctuà. «Er sche las enconuschentschas actualas da la scienza mussan l'incuntrari datti anc bleras teorias ed opiniuns davart la bilinguitad ch'èn da situar plitost en il reginavel da paraulas e ditgas.» Sco exempel ha'l numnà la pretaisa ch'il tucharvè uman na saja betg costruì per duma-

Preschentan lur ovra cuminaivla: **Mirko Priuli**, responsabel per l'elavuraziun grafica ed ils dus auturs **Werner Carigiet** e **Rico Cathomas** (da san.).

FOTO F. ANDRY

gnar sufficientamain duas u dapli linguas: «Ins sa dentant gia daditg che la bilinguitad na surdumonda betg il tucharvè, ch'ella po schizunt influenzer noss pensar a moda fitg positiva», ha explitgà Cathomas, «er il linguatg matern profitescha da la segunda u terza lingua, las linguas sa rinforzan vicendaivlamain.»

Per diever didactic e sco lectura en famiglia

«La publicaziun che nus pudain preschentar oz è il resultat da bleras sinergias», ha ditg *Mirko Priuli*, il secretari da la Pro Grigioni Italiano (PGI). El è stà responsabel per l'elavuraziun grafi-

ca da la brochura, la quala è vegnida finanziada dal chantun. Grazia a la collavuraziun da las trais associaziuns linguisticas grischunas Lia rumantscha, PGI e Walservereinigung (WVGR) l'han ins pudì edir en tut las trais linguas grischunas. La manadra dal project era *Annalisa Schaniel*, collavuratura da la LR. «L'ovra è adattada sco med d'instrucziun, ma è er in agid pratic per geniturs ed autras personas interessadas», ha ditg Priuli, «ella è applitgabla en ina moda clera e simpla e collia en furma da dumondas e da respostas teorias cun situaziuns da la pratica.» Ch'il chantun Grischun saja absolutamain predestinà per promover in'educaziun

bi- u plurilingua, ha'l manegjà. Mirko Priuli spera che las trais organisaziuns linguisticas LR, PGI e WVGR possian preschentar er en avegnir projects cuminaivels per rinforzar la trilinguitad grischuna. Da quel avis eran er il cusseglier guvernativ *Claudio Lardi* e *Gion A. Derungs*, il secretari da la LR. Els han manegjà che quai na saja stà segirmain betg l'ultim project cuminaivel a favur da las trais linguas grischunas.

La brochura «educaziun bi- e plurilingua» pon ins retrair tar la chasa editura da meds d'instrucziun grischuna, tel. 081 258 33 36, u per internet www.lmv.gr.ch (pretsch 18.50 francs, scolars 12.00 francs).